

מוסרי דעת ונתיבי תורה מהיכל רבינו מרן ראש הישיבה שליט"א

• ישיבת פוניבז' •

פרשת חקת תשפ"ג

• כס"ד •

"ודברתם אל הסלע ונתן מימיו"

אחד יכול להגיע לזה, ואם יודעים שהתורה משנה את האדם לאדם אחר, זה עולם אחר לגמרי.

ואיתא בחז"ל שאם משה רבנו היה מדבר אל הסלע לא היה גלות, והבריאה הייתה מגיעה לתיקונה, וכל החטאים, חטא העגל, המרגלים, היו באים לתיקונם, אבל אחר המעשה במי מריבה, אין לנו עדין תיקון.

ונתבאר הדברים באריכות ב"לשם שבו ואחלמה" (כללי התפשטות והתגלות כלל ב' ענף ג'), שמימי בית שני נהייתה דרגה נוספת של תורה בעולם, והתורה שבע"פ התגלתה ב"הדרה ויקרה, כבודה וגדולתה ותפארתה, אימתה פחדה ויראתה, עושרה וגאותה וגאונה, זיעתה וזיזותה, עוזה ועזוזה, ממשלתה וגבורתה" (לשון הלש"ו), ומאז ניתן כח לחכמי התורה לשלוט במעשה בראשית. שאז נתגלה הקב"ה "בשפעת אור קדשו ולמסור הכוחות והמפתחות דסדרי בראשית ורזי עולם, רק לדורות האחרונים אשר מבית שני והלאה וכו' כי הנה ניתן להם החמדה גנוזה הזאת להשתמש בה כחפצם הרבה יותר מבדורות הראשונים", וממילא מובן היטב שלדורות התנאים והאמוראים ניתן כח לשנות את הבריאה ואין בדבר כלל חידוש, שזהו הכח שנמסר לחכמי ישראל מכח תורה שבע"פ, וכח זה לא היה קודם בית שני.

ע"י הדיבור היו יכולים להגיע למתן תורה חדש

אם משה רבנו היה מדבר לסלע זה היה כמו בתקופת בית שני, קבלת התורה מאהבה, שאז כולם רואים שהבריאה והטבע משועבדים לתורה, וכמו שמביא במסילת ישרים את כל הדרגות, זריזות, זהירות, נקיית ועד תחיית המתים. אם האדם הולך בדרך התורה הוא יכול להגיע למצב שיכול להחיות מתים. ולדרגה הזאת עם ישראל הגיע בתקופת בית שני.

ואם עם ישראל היו מגיעים לדרגה הזאת בזמן המעשה של מי מריבה - כבר אז המצב של התורה בעולם היה בדרגה הרבה יותר גבוהה, כעין 'מתן תורה' חדש, והיו יודעים שלאדם שלומד תורה יש כוח מיוחד, ולא היה יותר ניסיונות. אבל ברגע שצריך להגיע למצב של נס - הכאה במקל, עם ישראל לא למד מזה על הערך העצום של התורה.

קידוש ד' - שכח התורה משנה את האדם

הדרגה הגבוהה ביותר של קידוש ד' היא כשרואים שלתורה יש כוח מיוחד, זה מצב של קידוש ד', כמאמר חז"ל, שהבריות אומרות "פלוני שלמד תורה ראו כמה נאים דרכיו כמה מתוקנים מעשיו". כולם אומרים שהתורה שינתה את האדם, אבל אם התורה לא משנה את האדם זה גורם למצב של חילול ד'.

היום כל אחד יודע שהתורה משנה את האדם, אפשר לראות אצל כל מעתיקי השמועה בכל הדורות שהיו בדרגות של מלאכים, תנאים, אמוראים, גאונים, ראשונים, אחרונים, כולם מלאכים, גם הם היו בהתחלה כמו כולם - ילוד אשה, אבל התורה שינתה אותם. וכשיודעים שהתורה יכולה להביא את האדם לדרגה כזו, עלינו לדעת שלכל אחד מאיתנו יש כוח, כל אחד יכול.

ככח התורה לשנות את האדם

מצב התורה, כמה השפעות יהיו על ידי התורה ובאיזה דרגה, תלוי בכל אחד, חז"ל לימדונו (אבות פ"ה משנה כ"ב) שכל אחד יכול להיות מתלמידיו של אברהם אבינו או מתלמידיו של בלעם הרשע, מי שהוא מתלמידיו של אברהם אבינו התורה משנה אותו. גם אצל בלעם הרשע, הוא לא לימד את תלמידיו איך להיות אנשים רעים, הוא לא לימד אותם מידות רעות, הוא לימד אותם חכמה בצורה שהגיעו למצב של בלעם הרשע. רבנו מרן המשגיח זצוק"ל היה אומר שאפשר ללמוד בישיבה ולהיות 'בלעם' תלמידים, הוא שייך לבלעם, לא מפריע לו המידות רעות של עצמו, והתורה צריכה לשנות את האדם.

נס הצלת התורה לדורות

בשנת תשי"ד בשב"ק פרשת חקת, מרן הגר"א קוטלר זצוק"ל מסר שיעור בפוניבז', היה זה תשע שנים לאחר החורבן הגדול של יהדות ליטא, ומרן הרב מפוניבז' זללה"ה פתח והשמיע לכבודו דברי הקדמה.

בדרשתו הביא את דברי הילקוט שמעוני על הפרשה (במדבר פרק י"ט) "ושרף את הפרה לעיניו ושרוף את בית ה' ואת בית המלך. את עורה ואת בשרה ואת דמה על פרשה ישרוף, ואת כל בתי ירושלים ואת כל הבית הגדול שרף באש, ולמה הוא קורא אותו הבית הגדול, אלא זה בית מדרשו של רבן יוחנן בן זכאי ששם היו מתנין גדולתו של הקב"ה, ולקח זה נבוכדנצר. עץ ארז ואזוב ושני תולעת זה חנניה מישאל ועזריה. והשליך אל תוך שרפת הפרה קטל המון שביבא די נורא", המדרש מסביר את הפרשה של פרה אדומה בצורה שונה מהפשט הפשוט. נבוכדנצר שרף את כל ירושלים, ובתי מדרשותיה, ובבבל זרק לאש את חנניה מישאל ועזריה, ומה יצא מהשריפות הללו? בתי המדרש ממשיכים לדורות, חנניה מישאל ועזריה ניצלו, ואילו להיפך, אלו שזרקו אותם אל תוך האש הם אלו שנשרפו וכלו מן העולם.

וממשיך המדרש: "ואסף זה הקב"ה דכתיב ביה ונשא נס לגוים ואסף נדחי ישראל. איש זה הקב"ה דכתיב ביה ד' איש מלחמה, טהור זה הקב"ה דכתיב טהור עינין מראות ברע. את אפר הפרה אלו גליותיהם של ישראל. והניח אל מחוץ למחנה במקום טהור זה ירושלים שהיא טהורה", מרן הרב זללה"ה קרא את כל דברי המדרש בלי להסביר אותם, אבל כולם הבינו במה מדובר, זה הרי היה כמה שנים לאחר החורבן הגדול, מי נשאר? ר' אהרן, הרב מפוניבז' - חנניה מישאל ועזריה, ומהם גדל וצמח כל היהדות, ובזכותם אנו עומדים כאן.

"הסלע" זה היצר הרע וצריך לדבר אליו

מהו הכח? קראנו בפרשה "ודברתם אל הסלע", ומפרשים חז"ל ש"הסלע" הוא היצר הרע, וצריך לדבר אליו וזה מועיל, ורק כך אפשר לנצח אותו.

וכדי לבאר את הענין אספר מעשה, הר"ר שלמה לורנץ ז"ל שהיה ח"כ בא"י, סיפר לי שהקימו את הישיבה הוא ליווה את מרן רבי אהרן זצוק"ל לאסוף כסף אצל גביר בשביל בנין התורה בישיבה, ור' אהרן כדרכו דיבר באש להבה, ואותו גביר לא הבין למה הוא צועק, ואמר לר' שלמה לורנץ שאם הוא צועק מסתמא שאין לו פרנסה, ואולי שילך להיות שוחט ויתפרנס, והמשיך לומר שהוא לא יודע אם יש בכוחו לשחוט בהמות, אבל עופות בוודאי שיש לו כוח, כך הבין הגביר - לפני שבעים שנה - את כוונתו של ר' אהרן. וגביר כזה הוא בוודאי בגדר סלע, כל ליבו הוא סלע. זה היה המצב באותם הימים, אבל ר' אהרן ידע לדבר אל הסלע, וכמו שכתוב בהמשך הפסוק "ונתן מימיו" - מגיע המים, אין יותר יצר הרע - סלע, יש תורה.

ככח תורה שבע"פ לשנות את הטבע

ובאור החיים (במדבר שם ח) ביאר "כי הדעת נותנת שאין הסלע בעלת ח', שתבין דבור בני אדם כשידבר אליה משה, אלא באחד משני דרכים, או באמצעות הכאה במטה אשר בו שם המפורש חקוק, יעורר כח המחיה שבה וכו' או על ידי שישינה עליו פרק אחד של תורה שהוא חיי עולם מפה קדוש יעורר כח שבדומם ומזה יתעורר לתת מים", תלמידי חכמים יכולים לעשות שינוי בטבע, כמעשה דנהר גינאי (חולין ז), וכמעשה דמר עוקבא ואשתו שנכנסו לתנור ולא אירע דבר (כתובות ז), ויש בחז"ל בעוד מקומות תנאים ואמוראים ששינו את חוקי הטבע. וכך גם כשמשה רבנו מדבר אל הסלע, דיבורו יכל לגרום שינוי בטבע. אבל אם זה מגיע במקל כולם יודעים שיש בזה נס, שהקב"ה שולח אותו להכות את הסלע במטה וזה הגורם לנס. אבל אם זה היה 'ודברתם אל הסלע' זה לא בזכות כוח הנס של משה אלא בזכות התורה, וכל

זה מה שאנו רואים כאן, רואים איך שרבינו ר' אהרן זצוק"ל הפך את כל המידות של אמריקה לשאיפות והשגות אחרים, למצב שליהודים פשוטים יש שאיפות והשגות גבוהות, מצב שבדרך רגילה לא היה אמור להיות, האם מישהו היה מעלה זאת בדעתו? וכל זה מגיע בזכות התורה שנמצאת במצב של קדושה נוראה, וכזה מצב של תורה משפיע גם על אחרים, ואמנם כדי להגיע למצב כזה של תורה שמשפיעה צריך להתאמץ ולהגיע לדרגות גבוהות, אבל כל אחד שיועד את המהלך יכול להגיע למצב שהוא יוכל להשפיע על עצמו.

דרכי קניית החכמה

כתוב במשלי (ב' ב'): "להקשיב לחכמה אזנך תטה לבך לתבונה", ומפרש רבנו יונה שיש כללים כיצד זוכים לחכמת התורה, דבר ראשון 'תטה אזנך' צריך להקשיב לכל מילה שהרבי מלמד. ואח"כ 'לבך לתבונה', לדאוג שהלב לא ילך אחר תאוותיו, שהשאיפות יהיו רק תורה.

וממשיך הפסוק (שם ג'): "כי אם לבינה תקרא לתבונה תתן קולך", ומפרש רבנו יונה את המעלה השלישית, שיתפלל אל החכמה ויבקש עליה מלפני הש"י שיצליח בה וישיג אליה. תתפלל, מלשון "ובימי אקרא" (תהלים קט"ז ב'). "תתן קולך" מענין "ויתן את קולו בבכי" (בראשית מ"ה ב'), "כדי להשיג תורה צריך גם תפילה ובכי בקול. וידוע שהנצי"ב אמר שבימים שהוא לא בוכה ב"אהבה רבה" אין לו חידושי תורה.

וממשיך הפסוק (שם ד-ה'): "אם תבקשנה כספך וכמטמונים תחפשנה אז תבין וכו'", מה ההבדל בין כסף למטמונים, מפרש הרבינו יונה, כסף אפשר תמיד לעבוד ולהרוויח, מי שעובד יותר קשה מרוויח יותר כסף. אבל שהאדם יודע שיש מטמון ועליו לחפש, הוא בכלל לא מרגיש שהוא עובד, הוא מרגיש רק את ההתרגשות מהמטמון ומהכסף שימצא בסוף, ויתעשר ברגע.

ומסיים רבנו יונה "ולפי הערבות בטרחה וחפוש תפקחנה בה עיני השכל ותשתמר בלב האדם", כמה שהאדם יותר ישמח בחיפוש אחר התורה, לפי זה הוא יותר יבין ויזכור את התורה, ועל האדם לעשות עסק, ולהחליט במה הוא בוחר, וצריך להחליף את הגשמיים לרוחניים.

הדרך להתגבר - לעשות 'מסחר' עם הגוף

בשו"ע (או"ח א', א') "יתגבר כארי לעמוד בבוקר לעבודת בוראו", בוודאי שזה קשה, צריך לזה 'התגברות' מיוחדת. אבל סוחרים שקמים לעבודתם כולם קמים בזמן, בלי בעיות עיכובים. לאן נעלמה העצלות הטבועה? והחילוק הוא שהגוף רוצה תמיד לישון, הוא רוצה הנאות העוה"ז, וכשאומרים לו שאם יקום יקבל כסף, זה יותר שווה לו, הוא מעדיף לוותר על המיטה בשביל זה. אבל אם אומרים לו שעליו לקום מהמיטה בשביל להתפלל - אין לגוף בזה שום חלק, הנשמה רוצה להתפלל, לא הגוף, והגוף לא מוכן לוותר ולעשות עם זה מסחר.

אבל אם האדם היה מרגיש שהוא מחליף עולם חולף בעולם ניצחי - הוא היה עושה מסחר כל הזמן. כשמבקשים מהאדם שיתן אלף דולר לצדקה זה קשה לו, אבל אם יתנו לו השקעה שיוכל להרוויח יותר כסף הוא יתן. זה הסוד, עלינו לדעת שכשלומדמים תורה נהיים אנשים אחרים, וא"כ נעשה בזה תמיד מסחר, ההרגשה שלנו צריכה להיות

שאנו מרוויחים, **אנו עושים את המסחר המוצלח ביותר**, אבל אם הוא מרגיש שהוא מפסיד ונותן מתנה לריק הוא לא ייתן.

ע"י התורה מניעים להשגות גבוהות לאין שיעור

עליו לדעת שאפשר להגיע עם התורה להשגות גבוהות, וזה העבודה שלנו. יש לכם כאן ראשי ישיבות גדולים, והם גדלו רק בזכות התורה, ישבו ולמדו. כולם יודעים שלמי שיש דרגה גבוהה ברוחניות זה רק בזכות עמל התורה, זה הדרך, ואת זה עלינו ללמוד, להסתכל על הדורות הקדמונים איך הם הגיעו למצב הזה, וזה הניסיון שלנו.

לפעמים נראה שהאדם מצליח בגשמיות, וכדאי להסתכל על קרח, במשך כמה ימים הוא היה במצב של שיא הכבוד, כולם רדפו אחריו "ויקהל קרח את כל העדה", ומשה רבנו היה נראה כנרדף. כשהמרגלים חזרו כולם הסתכלו עליהם בכבוד וחשבו שהם מצליחים, אבל אחר כמה ימים כולם ראו שהם לא מצליחים, מהמרגלים לא נשאר כלום ורק משה רבנו הצליח ונשאר.

ואת זה עלינו להשריש. יתכן מצב שיש הצלחה רגעית בגשמיות, אבל לבסוף לא נשאר מזה כלום, אבל מי שעמל בתורה הוא נשאר וגדל לאדם אחר. ולנו יש כאן דוגמה מוחשית, רבינו רבי אהרן זצוק"ל עשה כאן כ"כ הרבה רק בזכות כוח התורה, וכוח התורה הזה יכול לעשות הכל, להוציא מימין מן הסלע, וזה מגיע אצל מי שעמל בתורה בכל כוחו. והעיקר עלינו לדעת שיש עולם הזה ויש רוחניות, שתי דרכים שונות, וכל דרך מביאה למשהו אחר, ואם נדע את זה נוכל להגיע למקום אחר.

לומדי התורה הם השמחים באמת

כל אחד מאיתנו רוצה להיות בשמחה, והשמחה התמידית היא רק אצל הבני תורה, יש שמחה כשלמישהו נולד ילד, בחתונות, כשמרוויחים כסף, אבל זה לא שמחה תמידית שבכל יום, זה שמחה שמגיעה מידי פעם, כשמרוויחים, ובמשך הזמן שאין לו את השמחות אין לו כלום, 'משעמם' - "נפשנו יבשה אין כל". אבל ת"ח שלומד ויש לו פשט ברש"י, ברמב"ם, ברשב"א - כל כולו מלא שמחה, שמחה אמיתית, והשמחה הזאת של תלמוד תורה היא שמחה שבכל יום ובכל שעה, זה הדבר היחיד שיכול להביא את האדם לשמחה תמידית.

לאדם יש שתי דרכים, התורה מלמדת אותנו בפרשת נצבים "ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב את המות ואת הרע" (דברים ל', ט"ו), ועליו לדעת מה הדרך הנכונה ובמה עלינו לבחור, לבחור בחיים ולדעת שאין שום דבר אחר בעולם חוץ מזה, אפשר לרדוף הרבה אחר הנאות העוה"ז אבל זה רדיפה אחרי כלום, ומי שרודף אחר התורה הוא נמצא בעולם אחר.

ואת זה עליכם לדעת בעיקר, בשנים הללו אפשר לקנות את השאיפות האמיתיות, בשנים הצעירות צריכה להיות שאיפה אחת, להמשיך ולבנות את התורה לעצמכם ולאחרים, ויש דרך לכך - "ודברתם אל הסלע", הלב של האדם הוא סלע, אבן, ואפשר להפוך אותו ללב בשר ע"י התורה, ומי שיקבל על עצמו להפוך את לבו שמלא עם טבע של קנאה תאוה וכבוד, ולהפוך אותו ללב בשר - בוודאי שהוא יצליח.

(משא חיזוק בהיכל ישיבת 'בית מדרש גבוה' - לייקווד - ה' תמוז תשפ"ב)

מתוך משא החיזוק מרבינו מרן שליט"א בישיבת 'מעלות התלמוד' מו"ע - יום חמישי כ"ז סיון תשפ"ג

לכל דקה של לימוד ועמל התורה, יש משמעות עצומה, בפרשת קרח כתוב שקרח לקח איתו למחלוקת את דתן ואבירם, וברש"י (במדבר ט"ו, א') ביאר את הקשר של קרח לדתן ואבירם "בשביל שהיה שבת ראובן שרוי בחנייתם תימנה, שכן לקחה ובני החונים תימנה, נשתתפו עם קרח במחלוקתו, אוי לרשע אוי לשכנו", השכנים של האדם משפיעים עליו. ומצינו גם שכנות במדבר שגרמה לדבר טוב, וברש"י (שם ג', ל"ח) "משה ואהרן ובניו - וסמוכין להם דגל מחנה יהודה, והחונים עליו יששכר וזבולן. טוב לצדיק טוב לשכנו, לפי שהיו שכניו של משה שהיה עוסק בתורה נעשו גדולים בתורה שנא' וכו' ומבני יששכר יודעי בינה וגו' מאתים ראשי סנהדראות", יששכר עסקו בתורה לפי שהיו שכנים של משה רבנו. גם שבת זבולון זכה, כתוב (שופטים ה', ד') "ומזבולן משכים בשבת ספר". שבת יהודה גם זכו, כתוב (תהלים ס', ח') "יהודה מחקקי". ונמצאנו למדים שהמקום קובע את המעלה של כל אחד.

רואים מזה דבר עצום, הרי הפסוק שרש"י מביא "ומבני יששכר יודע בינה וגו'" זה בדברי הימים כשהמליכו את דוד המלך וכל שבת שלח נציגים להמלכה ושבת יששכר שלח מאתים ראשי סנהדראות. ורואים שההשפעה של השכנות עם משה רבנו הייתה כל כך גדולה שהשפיעה לדורות. הרי הם היו שכנים של משה ארבע מאות שנה קודם, ועדיין ההשפעה השכנות הועילה להם לדורות. כל זה מלמדנו שמעלת השכנות עם הצדיק מועילה אפי' לדורות, לא רק לאותו הזמן. ומזה למדים שמי שנמצא במקום תורה שמושך ללמוד, הוא קובע עכשיו את כל העתיד שלו ושל ילדיו. אתם הולכים כל לילה לבית, אין ברירה, אבל רואים כאן את המשמעות שיש לכל רגע, כמה אפשר לנצל מעוד דקה אחת שנשארים בישיבה ללמוד תורה. ההרגשה בלימוד התורה צריכה להיות כמו של סוחר, כל דקה נוספת שהוא מרוויח כסף שווה לו. זה הרווח, לדעת כמה שווה כל רגע לתמיד. תפקידנו הוא לנצל כל דקה ודקה לעוד רווח, כל דקה נוספת, כל כוונה נוספת בתפילה זה רווח לדורות, אתם עוסקים במסחר של הלוואים ועליכם לנצל את זה. לנצל כל רגע, והרווח הזה הוא לא רווח לעכשיו, הוא רווח נצחי, ומי שמתנהג כך, מובטח לו שיגדל להיות תלמיד חכם גדול.

לתרומות והנצחות:

מכון 'צור התורה'

0747-3464-65

לקבלת הגיליון מידי שבוע באמייל:

mzh0747@gmail.com

נתרם לעילוי נשמת

הגאב"ד הגאון הגדול

רבי חיים גדליה בן רבי מרדכי סנדר

צימבליסט זצוק"ל

לקראת יום השנה - ח' תמוז תשפ"ב

לעילוי נשמת ראש מתיבתא דלייקווד

מרן הגאון רבי יוסף חיים שניאור בן

מרן הגאון רבי אהרן קוטלר זצוק"ל

נלב"ע ג' תמוז תשמ"ב

נתרם ע"י בני המשפחה ה"ו

גיליון זה נתרם ע"י ידידנו

הרה"ג רבי שמואל הקשר שליט"א

להגדיל תורה ולכבדו של רבינו מרן שליט"א

זכות התורה תעמוד לו לס"ד ברו"ג